

JAUSMŲ KLASIKA

NATALIE JENNER

ROMANAS

Džeinės Osten draugija

*„Jane Austen šia
knuga didžiutasi“
– „Bookbub“*

svajonių knygos

Džeines Ūsten
draugija

JAUSMŲ KLASIKA

NATALIE JENNER

ROMANAS

*Džeinės Osten
draugija*

Vilnius
2021

Skiriu savo vyrui

*Ir kas gi paveldēs Anglijā?
Verslas, kuris jā valdo?
Ar žmonēs, kurie jā supranta?*

E. M. Forsteris

1

*Hampšyro grafystė, Čotonas
1932-ųjų birželis*

Jis gulėjo ant žemos akmeninės tvoros, sulenkęs kelius, nugara jusdamas nuo akmens sklindančią vėšą. Ankstyvo ryto ore skardeno paukščių balsai, ir jų čaižus čirpavimas rėžte rėžte ausį. Gulėdamas veidu į dangų šventoriaus kapinaitėse, jis jautė aplink tvyrančią mirtį. Turbūt ir pats atrodė kaip antkapinė skulptūra, išskaptuota gulėti nesibaigiančioje kapo tyloje. Jis niekuomet nebuvo išvykęs iš savo kaimo, nematęs didžiųjų šalies katedrų, bet iš knygų žinojo, kad būtent šitaip guli senieji valdovai iškiliose šventovėse, kad po daugelio amžių tokie žmogeliai kaip jis galėtų užvertę galvas stebėtis jų didybe.

Buvo pati šienapjūtė ir jo vežimas stovėjo palei vartelius į ūkio laukus senojo Gosporto kelio gale. Vežime jau pūpsojo didžiuliai šieno ryšuliai, kuriuos reikėjo nugabenti į arklių ir karvių ūkius, išsibarsčiusius po kaimelio apylinkes, tarp Oltono ir Rytų Tistedo. Nugara jis jautė nuo prakaito sudrėkusius

marškinius, nors saulė buvo blausi ir vos tešildė – devintą rytą jau buvo kelias valandas dirbęs laukuose.

Galybė kikilių, liepsnelių ir zylių ūmai nuščiuvo lyg nutildyti, ir jo akys užsimerkė. Šuo, iki šiol budriai žvelgęs per samanotą tvorą į laukuose pasklidusias aveles, pajutęs, kaip išsilygina ir pagilėja sunkus šeimnininko alsavimas, ir pats prigulė ant vėsios kapinaičių žemės.

– Atsiprašau!

Jis pašoko iš miego, apstulbintas virš jo suskambusio balso. Balsas buvo moters. Amerikietės. Jis nuleido kojas ant žemės ir atsistojo priešais nepažįstamąją. Dirstelėjęs jai į veidą ir į aprangą, nejaukiai nusuko akis į šoną.

Ji atrodė gana jauna, gal kiek vyresnė nei dvidešimties, užsidėjusi plačiabrylę šiaudinę skrybėlę, apjuostą tamsiai mėlynu kaspiniu, kuris derėjo prie jos sodriai mėlynos dailiai pasiūtos suknelės. Rodėsi, kad ji gana aukšta, beveik tokio pat ūgio kaip jis pats, bet vėliau suprato ją avint batelius tokiais kulnais, kokių jam dar nebuvo tekę matyti. Vienoje rankoje ji laikė lankstinuką, kitoje – juodą delninukę, o ant trumpos sidabrinės grandinėlės jai ant kaklo kabėjo mažytis kryželis.

– Dovanokite, kad trukdau, aš šiek tiek pasiklydau, o jūs esate pirmas mano širyt sutiktas žmogus.

Tuo jis nė kiek nesistebėjo. Visą gyvenimą pragyvenęs Čotono kaime, kuriame tebuvo trys šimtai septyniasdešimt septyni vietiniai gyventojai, prie dienos darbų jis pakildavo vienas iš pirmųjų, iškart po pienininko, daktaro Grėjaus, jei šis skubėdavo pas ligonius, ir paštininko.

– Suprantate, – pakartojo ji, pamažu apsiprasdama su jo nekalbumu, – atvykau čionai vienai dienai iš Londono – traukiniu iš Vinčesterio... Noriu aplankyti rašytojos Džeinės Osten

namus, bet negaliu jų rasti. Nuo kelio pamačiau šitą bažnytelę ir nutariau užsukti pasižvalgyti, ar nerasiu čia kokių nors užuominų.

Vyras pažvelgė per dešinę petį į bažnytelę – tą pačią, kurią lankė visą gyvenimą, pastatytą iš vietinio titnago ir raudonojo smiltainio, stovinčią beržų ir guobų paunksmėje. Prieš daugiau nei penkiasdešimt metų ji buvo rekonstruota, tačiau joje nelikę nieko, kas būtų verta Džeine Osten ar jos šeima besidominčiųjų dėmesio.

Tada jis pasisuko ir per kairį petį pažiūrėjo į nedidukę perlipą šventoriaus gale, pro kurią buvo galima įžiūrėti aukštą kukmedžių gyvatvorę, iškarpytą kūgio formos figūromis, kurios jam, dar mažam berniukui, atrodė kaip milžiniškos druskinės su pipirinėmis. Gyvatvorė juosė įspūdingo karalienės Elžbietos laikų namo pietinės terasos sodą. Namas buvo raudonų plytų, čerpėmis dengtu stogu ir triaukščiu Tiudorų laikų fasadu su vynmedžiais apaugusiu prieangiu.

– Ten už bažnyčios yra Čotono dvaras, – staiga prabilo jis. – Ten dabar gyvena Naitai. O panelės Osten mamos ir sesers kapai yra čia, palei bažnyčios sieną, matot?

Jos veidas nušvito dėkingumu ne tik už suteiktą informaciją, bet ir už tai, kad jis pagaliau prakalbo.

– Dieve mano... Nežinojau...

Akyse jai sužvilgo ašaros. Tokios stulbinamos išvaizdos žmogaus jam dar nebuvo tekę matyti – panaši į modelį iš šampūno ar muilo reklamų laikraščiuose. Sudrėkusios akys buvo tokio keisto mėlynumo, kad atrodė kone violetinės, o storai tušutos, už plaukus dar juodesnės blakstienos blizgėjo, apkibusios ašarų lašeliais.

Nusukęs akis, jis bandė atsargiai apeiti ją iš šono, šuniui lakstant aplink ir graibstant jam už žemėtų batų. Galop jis priėjo prie dviejų didelių statmenai įkastų akmens plokščių ir sustojo. Moteris atsekė iš paskos, vargdama su į žemę smingančiais kulniukais, ir krutindama lūpas be garso perskaitė ant dviejų vienodų antkapių iškaltus žodžius.

Jis palengva traukėsi atgal, grabaliodamasis savo kepurės. Išitraukęs ją iš kišenės, nubraukė šviesių plaukų sruogą, kuri bedirbant vis krisdavo ant antakių, ir pabrukęs ją po kepure patempė ant akių snapelį. Dabar jam norėjosi būti kuo toliau nuo tos damos ir jos keistų emocijų, kurias sukėlė niekuo neįspūdingi per pastarąjį šimtmetį mirusių moteriškių kapai, ir jis nupėdino su savo šuniu palaukti jos prie vartelių. Netrukus nepažįstamoji išlindo iš už bažnyčios kampo, tik šįkart eidama atgal vis stoji prie antkapių perskaityti užrašų, tartum vildamasi rasti daugiau čia snaudžiančių žymių sielų. Kulniukui smuktelėjus nuo akmens krašto, ji protarpiais susvyruodavo ir lengvai vyptelėdavo dėl savo nerangumo, bet akių nuo antkapių neatplėšė.

Priėjusi ji patenkinta atsiduso ir santūriai nusišypsojo. Tas santūrumas ir ori laikysena bylojo ją esant ne iš vargingųjų.

– Dovanokite, kad nesusivaldžiau – buvau tam nepasiruošusi. Suprantate, tokį kelią sukoriau vien tam, kad aplankyčiau namus, kuriuose ji rašė savo knygas, kad pamatyčiau tą stalelį, girkždančias duris... – tarė ir, nesulaukusi pašnekovo reakcijos, pridūrė: – Londone apie tai nieko nesužinosi. Dėkoju, kad parodėte.

Jis palaikė jai vartelius, ir jiedu patraukė prie kelio.

– Galiu dar parodyti namą, jei norit – ne daugiau kaip mylia tuo keliu. Ryto darbus baigiau, turiu laiko.

Ji plačiai nusišypsojo pergalinga balta šypsena, kokia, jo įsivaizdavimu, galėjo šypsotis tik amerikietė.

– Be galo malonu, širdingai dėkoju. Matot, galvojau, kad čia nuolat važiuoja žmonės. Tokie kaip aš... Pažiūrėti... Ar atvažiuoja tokių?

Jis gūžtelėjo pečiais ir prilėtino žingsnį, kad susigretintų su ja jiems einant skalda barstytu keliuku, kuris vedė nuo dvaro rūmų.

– Šiek tiek atvažiuoja. Tik nelabai čia yra ką žiūrėti. Darbininkų butai ir tiek. Visuose kambariuose nuomininkai.

Jis pastebėjo, kaip jos veidas persimainė ir, nė nesuprasdamas kodėl, panoro, kad ji pralinksmėtų, todėl užklausė apie knygas.

– Net nežinau... – tarė, jam rodant kelią atgalios, kur kitapus vieškelio stovėjo vežimas su trumpam pamirštu kroviniu, – tiesiog, kai skaitau jos knygas, o prie jų grįžtu daug dažniau nei prie kitų autorių knygų, man atrodo, lyg ji būtų mano galvoje. Tartum kokia muzika... Pirmą kartą Džeinę Osten man skaitė tėtis, kai dar buvau vaikas – jis mirė, kai man buvo dvylika, – ir iki šiol skaitydama tebegirdžiu jo balsą. Niekas kitas nepriversdavo jo nusijuokti balsu, tik šios knygos.

Išklausęs jos padriko pasakojimo, jis papurtė galvą, lyg negalėdamas tuo patikėti.

– Nejau neskaitėte jos romanų? – paklausė moteris nepatikliai pažvelgusi jam į akis.

– Nesakyčiau, kad mane labai domintų. Man daugiau prie širdies nuotykiiai: Hagardo „Karaliaus Saliamono kasyklos“ ir panašiai... Turbūt mane pasmerksit.

– Gyvenime nepasmerkčiau žmogaus už tai, ką jis skaito, – paprieštaravo nepažįstamoji, bet pastebėjusi jo ironišką žvilgsnį plačiai nusišypsojo ir pridūrė: – Bet, ko gero, ką tik tai padariau...

– Vis tiek niekada nesupratau, kaip krūva knygelių apie vyrų ieškančias merginas gali būti prilyginamos didiems rašytojams kaip Tolstojus.

Ji pažvelgė į jį vėl susidomėjusi:

– Skaitėte Tolstojų?

– Seniau... Mane turėjo išsiųsti mokyti per karą, bet abu broliai buvo pašaukti. Turėjau likti, kad padėčiau.

– Ir dabar visi dirbate ūkyje?

– Ne, panele, – tarė nusigręždamas. – Abu žuvo. Karas...

Jis mėgo taip kalbėti – tarti žodžius lyg aštriu peiliu raikydamas duoną, aiškiai ir neatšaukiamai, tartum norėtų užkirsti kelią bet kokiam tolesniam pokalbiui. Vis dėlto nujautė, kad su šia nepažįstamąja ši taktika tik prišauks daugiau klausimų, todėl paskubomis pridūrė: – Beje, matot, kur susitinka aniedu keliai? Jūs atvykote iš Vinčesterio, iš kairės, ar ne? Dabar laikykitės dešiniau ir pateksite tiesiai į Čotoną. Matot, ten stovi sodyba?

– Jūs be galo malonus, nuoširdžiai dėkoju. Bet knygas turite perskaityti. Jums tiesiog privaloma, juk čia gyvenate. Kaipgi kitaip?!

Jis nebuvo pratęs būti taip karštai įkalbinėjamas, todėl panoro kuo greičiau atsisveikinti ir grįžti prie savo vežimo.

– Pažadėkit man, prašau... Kuo jūs vardu?

– Aš Adamas...

– Mariana, – pasakė ji, tiesdama ranką atsisveikinti. – Pradėkit nuo „Puikybės ir prietarų“, žinoma. Tada skaitykit

„Ema“ – ji mano mėgstamiausia – tokia savimi pasitikinti, bet nenuovoki. Paskaitysit?

Jis tik gūžtelėjo pečiais, kilstelėjo kepurę ir patraukė savo keliu. Atsisukti išdrįso tik kartelį, iškart už tvenkinio, kur susikerta keliai. Ji tebestovėjo, aukšta ir liekna, tamsiai mėlyna suknele, ir žvelgė į raudonų plytų namą, į užmūrytą langą ir tiesiai į kelią vedančias baltas duris.

Baigęs dienos darbus, Adamas Bervikas paliko ištuštėjusį vežimą prie vartelių ir nuklumpino pagrindine gatve. Priėjęs eilę nedidukų šonais sujungtų namelių, sustojo. Jau kelerius metus čia buvo jo namai.

Kadaise jo šeima buvo daug didesnė: tėtis, mama ir trys broliai, iš kurių jis buvo jauniausias. Jiems priklausė nedidelis ūkis, išdidžiai iš vienos kitai perduodamas keturių šeimos kartų iš tėvo pusės. Dėl šio paveldo visi Bervikų vyrai turėjo nuo labai ankstyvo amžiaus pratintis prie sunkaus rankų darbo, ir jam tai patiko – patiko ūkininko gyvenimo ritmas, besisukantys metų laikai, patiko kristi tiesiai į lovą ir nebe-gaišti laiko šnekoms.

Adamas buvo ir dėmesingas bei kruopštus mokinys. Vos penkerių nusitverdavo kokią tėvo paliktą gulėti knygą ir mokydavosi skaityti. Paskui skaitydavo viską, kas tik pasitaikydavo po ranka. Jis nepraleisdavo nė vienos progos nukakti su mama į Oltoną, kur labiau už saldinių parduotuvę ir didelį mamos retsykiais nuperkamą ledinuką jam patiko biblioteka, į kurią vis eidavo patikrinti, ar neatsiradę naujų vaikiškų knygų. Jis niekaip negalėjo suprasti, kodėl kai kurie žmonės, pavyzdžiui, jo broliai, to nesupranta ir nesuvokia, kad kiekvienos knygos puslapiuose slepiasi išsisas kitas pasaulis.

Tame pasaulyje jis galėdavo pradingti, kada tik užsigeisdavo: kai pajusdavo išorinio pasaulio ar žmonių spaudimą, kai imdavo slėgti socialiniai ryšiai ir lūkesčiai, kurie visiems kitiems atrodė įprastiniai, o jį, neaišku, kodėl, kankino daug labiau. Skaitydamas galėdavo pažvelgti į dalykus kitų žmonių akimis ir drauge su jais iš jų patirties pasimokyti, o dar svarbiau – skaitydamas galėjo užčiuopti, kokia gi yra ta gyvenimo laimės paslaptis. Jis nujautė, kad kiti žmonės nei jo netašytų ūkininkų šeima gyveno visiškai kitoje plotmėje su savo troškimais ir jausmais, perduodamais tartum nesibaigiančia telegrafo linija ir virpinančiais dar nepažįstamo klausytojo ausis, kuriančiais trintį, skeliančiais žiežirbas... Jo paties gyvenime tos trinties, juolab žiežirbų, daug nebuvo.

Laimėta stipendija studijuoti koledže buvo vienintelė jaudinanti akimirka jo, dar jaunuolio, gyvenime, tačiau ji netruko pradingti, kai broliai buvo pašaukti į karą. Jis pats dar buvo per jaunas eiti į karą ir, pasak motinos, per daug suaugęs eikvoti laiką bergždiems mokslams. Karas viską pakeitė, ir ne tik jo šeimai, nors visi kaime pripažino, kad Bervikus jis palietė labiausiai: abu vyresnieji 1918-aisiais paguldė galvas mūšyje prie Egėjo, o nepraėjus nė metams nuo ispaniškojo gripo mirė ir tėvas. Šiuo metu jiedu su motina sulaukdavo nemažai nuširdaus vietinės bendruomenės rūpesčio ir palaikymo, kuris kartais vienintelis gelbėjo nuo juodžiausios nevilties.

Tačiau jie nuolat svyravo ant bedugnės krašto. Nors jų temperamentas skirtingas, nė vienas nerado savyje jėgų nepasiduoti susiklosčiusioms gyvenimo aplinkybėms – mintis, kad galbūt reikėtų išsikrovoti sau šiek tiek geresnį gyvenimą, jiems buvo tolima. Praėjus vos keletui metų po karo, įbridę į skolas ir paskendę gedule bei nuolatiniuose motinos skunduose, jie

su didele nuolaida vėl perleido ūkį Naitams. Ne viena Bervikų karta buvo dirbusi Naitų dvaro ūkio prižiūrėtojais ar tarnais: motina, močiutė, o dabar ir Adamas užsidirbdavo pragyvenimui vasarą šienaudamas, ardamas laukus, sėdamas tai kviečius, tai apynius, tai miežius.

Ilgainiui ir patiems Naitams, kaip ir daugeliui kitų kaimo gyventojų, atsirado finansinių sunkumų. Adamas jautė, kad jie visi yra vienas su kitu susiję ir vienas nuo kito priklausomi ir kad ūkio pardavimas Naitams bei įsidarbinimas pas juos buvo bendrų visos bendruomenės pastangų išgyventi dalis.

Jis pats šiaip ne taip kapstėsi ir dėjosi išgyvenąs. Tačiau viduje, kur įsileisdavo tik knygas, toliau tvyrojo nežinia ir gilus, veriantis skausmas. Adamas žinojo, kad tam tikra jo smegenų dalis užsivėrė nuo skausmo, šiuo keistu būdu mėgindama save apsaugoti. Su motina buvo dar blogiau, nes atrodė, kad ji tik ir laukia, kada ateis mirtis, vis primindama, kaip jam tada būsia blogai. O kol kas ji toliau ėjo motinos pareigas, pasirūpindama, kad rytais jam būtų skrudintos duonos su arbata, o dienos pabaigoje lauktų šiltai išlaikyta vakarienė.

Jie sėdėdavo vienudu prie virtuvės stalo, taip kaip dabar; jis pasakodavo jai apie savo darbus, ji – ką sutikusi kaimelyje arba Oltone, jei tai būdavusi apsipirkimo diena. Kalbėdavosi apie viską ir bet ką, tik ne apie praeitį.

Tačiau šiandien apie jauną moterį iš Amerikos jis neprasitarė. Gal dėl to, kad nesuvokė, ką norėtų pasakyti? Viena vertus, motina visada jį mygo, kad susirastų žmoną, bet ši sveltimšalė grožiu taip jį pranoko, kad atrodė kone iš kito pasaulio. Be to, motina buvo iš tų žmonių, kuriuos kaimelio sąsajos su Džeine Osten labiau erzino nei džiugino. Daugiausia kartėlio ji kaip tik ir išliedavo tūždama ant turistų ir žioplinėtojų,

kurie gana dažnai atvykdavo kamantinėti vietinių informacijos, prašinėdami, kad jiems ką nors parodytų, reikalaudami, kad gyvenimas čia būtų toks kaip jos knygose. Galima buvo pamanyti, kad paprasti kaimo žmonių gyvenimai jiems buvo netikroviški, o vienintelis tikras dalykas, kuris visada buvo ir bus svarbus, įvyko prieš šimtą metų.

Jis nemenkai susirūpino ponu Darsiu.

Adamui atrodė, kad vos tik vyras ima pastebėti, jog moters akys gražios, pradeda stengtis nugirsti jos pokalbius ir perdėti jaudintis, kad ji apie jį blogai galvojanči, tai toks vyras jau esąs visiškai nesaugioje teritorijoje, pripažįsta jis tai ar ne. Pats apie moteris Adamas ne ką tenusimanė (nors motina dažnai kartojo, kad nelabai ten yra ką nusimanyti), bet jam rūpėjo, ar per visą žmonijos bei literatūros istoriją yra buvę, kad vyras taip staiga ir akivaizdžiai būtų apimtas geismo kaip ponas Darsis ir kartu nieko kito nedarytų, tik nesąmoningai, bet labai sėkmingai stumtų tą geismą šalin.

Labiau nei kada nors jis pradėjo vertinti tai, kad palei kelią, vedantį į Vinčesterį, išsirikiavusių namukų eilėje yra ir jo būstas, kuriame jis turi nuosavą kambarį ir ramią erdvę skaityti. Kukliame kambarėlyje po stogu stovėjo viena dvigulės lovos pusė, ant kurios jis miegojo dar būdamas berniukas. Viename kambario kampe rymojo ažuolinė spinta, o kitame – senovinė komoda. Dar jis turėjo knygų lentyną, kadaise priklausiusią tėvui. Ten buvo nuotykių romanai, istorijų rinkinys berniukams, Herberto Džordžo Velso mokslinė fantastika ir didieji Konanas Doilis bei Aleksandras Diuma. Tačiau dabar šalia jo lovos gulėjo gana stora iš bibliotekos pasiskolinta knyga, ant kurios buvo pavaizduotos dvi tarpusavy

besikuždančios moterys su gaubtomis skrybėlaitėmis, o sode už jų šalia didžiulio gėlių vazono stovėjo rūsčios išvaizdos vyras.

Prieš keletą dienų, įsitikinęs, kad niekas nežiūri, jis kyštelėjo knygą bibliotekininkei.

Skaitėsi greitai.

Knyga ne tik žadino susidomėjimą, bet ir sukėlė sąmyšio. Visų pirma keistai atrodė tėvo personažas: argi dera ponui Benetui visą laisvalaikį praleisti užsibarikadavusiam darbo kambaryje arba nepaisant kitų žmonių nuolaidžiauti savo nuotaikoms? Ponią Benet suprasti buvo daug lengviau, bet kažkas tos gausios šeimos gyvenime vis tiek buvo ne taip kaip jo anksčiau skaitytoje literatūroje. Jo knygose buvo rašoma apie našlaičius, draugų išdavystę, įsiskolinusius tėvus, pasodintus į kalėjimą, bet visi didieji siužetai vis sukosi apie kerštą, godumą ar dingusį testamentą.

Benetai, nors jų ketinimai buvo geri, tiesiog nemėgo vienas kito. Šito jis niekaip nesitikėjo iš rašytojos, ištikimos laimingai pabaigai. Vis dėlto, kad ir kaip būtų liūdna, tikrovės jis čia matė daug daugiau nei seniau skaitytose knygose.

Bebaigiant skyrių, kur Darsis aprodo savo dvarą taip ugingai jį atstūmusiai moteriai, Adamą pamažu apėmė snaudulys. Jis prisiminė pats neseniai po kaimą vedžiojęs lankytoją, jos mažą kryželį ir pergalingą šypsena – tikėjimo ir vilties ženklus, kurių jo paties gyvenime, deja, nebuvo. Jis nepajėgė suvokti noro sukurti tokį kelią savo užgaidai įvykdyti ir vis dėlto... Lankytoja spinduliavo tokia tikra, nevaržoma laime, kokios jis visada ieškojo knygose.

Skaitydamas jis tapatinosi su Darsiu, susidūrusiu su fizinio potraukio galia, užgriuvusia jį kaip griautinis iš giedro

dangaus ir sujaukusia protą. Skaitant darėsi lengviau suprasti, kad net tas, kuris neturi nei turto, nei galios, gali reikalauti, kad su juo būtų deramai elgiamasi; kad galima visus vynioti aplink pirštą, ir nebūtinai kas nors supras tavo kėslus.

Savaime suprantama, tos gyvenimu patenkintos amerikietės jis daugiau niekada nesutiks. Tačiau galbūt, skaitydamas Džeinę Osten, jis ir pats taps bent mažumėlę labiau patenkintas gyvenimu.

Galbūt ją skaitydamas jis įmins laimės paslaptį?

2

*Hampšyro grafystė, Čotonas
1943-ųjų spalio*

Daktaras Grėjus sėdėjo vienas savo kabinete. Tai buvo mažas kambarėlis greta didesnės svetainės, kurią jis naudojo kaip priimamąjį. Jis liūdnai žvelgė į priešais padėtą rentgeno nuotrauką. Abi Čarlzo Stouno kojos buvo taip sumaitotos, jog jis neįsivaizdavo kada nors į jas grįšiant bent kiek stiprybės.

Jis pakėlė nuotrauką prieš auksinius spalio spindulius, besiliejančius pro šoninį langą, ir paskutinį kartą prisimerkęs į ją pažvelgė, nors ir taip žinojo, kad nieko čia daugiau nebepamatys – nieko, kas padėtų bent kiek lengviau užversti paciento kortelę.

Užaugęs Čotone, per Pirmąjį pasaulinį karą daktaras Grėjus persikėlė į Londoną, kad baigtų medicinos mokyklą ir atliktų praktiką, o 1930-aisiais vėl grįžo į kaimą ir pakeitė jau senyvo amžiaus daktarą Simsoną. Per pastaruosius trylika metų jis pasitiko tiek į pasaulį ateinančių pacientų, kiek iš jo išeinančių išlydėjo. Žinojo visų šeimos istorijas ir jų prakeiksmus: kurią

kartą galbūt aplenkė pamišimas, o kurios galbūt ir šįkart neaplenkė astma. Žinojo, kuriems pacientams galima sakyti gryną, nepagražintą tiesą, o kuriems geriau tos tiesos nežinoti. Čarliui Stounui bent kol kas geriau nežinoti. Tai nors trumpam jį sulaukys nuo pasidavimo nevilčiai, kol laiko tėkmė ir vis didėjantis skurdas nustumis į šoną išdidumą.

Daktaras Grėjus prisidėjo pirštus prie smilkinių ir stipriai paspaudė. Priešais jį ant odinio rašymo pakloto stovėjo keli vaistų buteliukai. Jis vangiai pažvelgė į vieną iš jų ir atsistūmęs į medinės sukamosios kėdės ranktūrius ryžtingai pakilo. Buvo netoli ketvirtos valandos – metas, kai jam padedanti medicinos seselė, kuri kartu buvo ir namų šeimininkė, atnešdavo popiečio arbatos, tačiau dabar jam reikėjo įkvėpti oro, praskaidrinti mintis ir prasiblaškyti nuo visų šitų rūpesčių, kurie lydėdavo kiekvieną dieną. Jis buvo ne tik Čotono gydytojas, bet ir vietinių patikėtinis, tėvo figūra ir senbuvė dvasia – žmogus, kuris apie ateitį ir praeitį žinojo daugiau nei kas kitas.

Jis išėjo iš savo rožių krūmais apaugusio namelio šiauriniu stogu pro žaliai dažytas duris, kurios visuomet buvo atviros pacientams ir vedė tiesiai į gatvę. Kaip ir visi buvę darbininkų namai, šis buvo labai arti kelio, kone išsikišęs. Medicinos sesuo, Harieta Pekham, lankantis pacientams stengdavosi kiek įmanoma laikyti nėrinuotas užuolaidas užtrauktas, bet smalsūs praeivių žvilgsniai sugebėdavo prasiskverbti pro mažyčius nėrinių tarpelius ir prasibrukti pro plonytį tarp jų susidariusį plyšelį.

Eidamas gatve, jis pamatė Oltono taksi, sustojantį prie Vinčesterio kelio išsišakojimo, kur neseniai buvo nusaustas senasis tvenkinys. Retkarčiais vis dar buvo galima pamatyti tris šalikele krypuojančias anteles, tebeieškančias savo prarastojo

rojaus, tačiau dabar daktaras Grėjus stebėjo tris vidutinio amžiaus moteriškes, skrybėlių, rankinių ir klosčių sukuryje lipančias iš automobilio tiesiai prieš senąjį Džeinės Osten kotedžą.

Nors kitoje sąsiaurio pusėje tebevyko karas, tam tikro amžiaus moterys nematė kliūčių, kodėl negalėtų atvykti į Čotoną. Daktaras žavėjosi jų dvasios polėkiu šitaip pagerbti didžią rašytoją. Per karą moterys kažkaip išlaisvėjo; kažkokia pamatinė baimė, kurią pasaulis stengėsi joms įskiepyti, ėmė ir sunyko dar didesnio priešo akivaizdoje. Jam buvo įdomu, ar ateitis iš tiesų, kaip pranašavo kino filmai, priklauso šioms moterims – klegančioms, besiburiančioms, keliaujančioms moterims, gyvybingoms ir veržlioms, siekiančioms mažų ir didelių tikslų. Kaip Betė Deivis „Jezabelėje“ ar Grijer Garson jo pamėgtame filme „Pjūtis po karo“.

Kartą per savaitę daktaras Grėjus leisdavo sau pasinerti į su velione žmona turėtą bendrą aistrą – sėsti į autobusą ir važiuoti į kaimyninį Oltono miestą pažiūrėti naujausių filmų. Likusią laisvalaikio dalį stengėsi prasiblaškyti, kad negalvotų vien apie Dženę. Kai sėdėdavo kino teatre, stebėdamas, kaip užgesus šviesoms poros dar labiau susiglaudžia, jis leisdavo mintyse vėl iškilti mylimos žmonos paveikslui ir prisiminti jų-dviejų drauge čia praleistus vakarus. Ji tenorėjo eiti į ašaringus, apie moteris besisukančius filmus su tokiomis aktorėmis kaip Katarina Hebern ar Barbara Stenvik. Kartais jis iškeldavo nedidelę sceną ir pareiškėdavo norįs pažiūrėti vesterną ar filmą apie gangsterius, bet galų gale likdavo patenkintas žmonos pasirinkimu ne mažiau už ją pačią. Retsykiais jiedu net praleisdavo autobusą ir įveikdavo pusvalandžio kelią pėsti, šviečiant mėnesienai besišnekučiuodami apie ką tik matytą filmą. Jis nekantraudamas laukdavo, kol išgirs jos įspūdžius.

Labiausiai ją mylėjo už protą. Pats buvo gana protingas, kad pripažintų, jog ji gerokai už jį galvotėsnė. Ji buvo viena iš kelių jo koledže bestudijuojančių moterų ir leido ne mažiau laiko bibliotekoje ir laboratorijoje nei jis pats. Tiksliau matematiniu protu būtų galėjusi daug prisidėti prie pastangų laimėti karą, bet tai ir liks vienas iš daugelio dalykų, kurių jis niekada nesužinos. Ji mirė likus ketveriems metams iki karo pradžios, paprasčiausiai nukritusi nuo laiptų, vedančių į jų miegamąjį – trenkėsi galva į vienintelį ant apatinės pakopos esantį atsikišimą, kurį jis amžinai ruošėsi pataisyti. Vidinis kraujavimas buvo toks greitas ir smarkus, kad jis buvo bejėgis ką nors padaryti.

Daktaro, negalėjusio išgelbėti savo paties žmonos, reputacija niekada nebebus visiškai nepriekaištinga, ką jau kalbėti apie užplūdusį sielvartą ir savigraužą. Niekas nebuvo jam toks negailestingas teisėjas kaip jis pats, tačiau profesinis išdidumas dažnai pakuždėdavo mintį, kad gal ir kiti kaimelio gyventojai jį kaltina.

Praeidamas pro šalia mažų baltų Džeinės Osten kotedžo vartelių sustojusią ir karštai besišnekučiuojančią moterų trijulę, jis pasisveikindamas prilietė skrybėlės kraštą. Daktaras Grėjus nebuvo iš tų, kuriuos tokios lankytojos erzintų. Kiekvienas, kuris atvykdavo šiuo tikslu, prisidėdavo prie Džeinės Osten paveldo išsaugojimo ir jos dvasios palaikymo jų kaime lyje. Jis ir pats, kaip ilgametis rašytojos gerbėjas, vertino tai, kad Čotono gyventojai norom nenorom buvo tapę prižiūrėtojai kai ko daug didesnio, nei patys nutuokė.

Vos įsukęs į senąjį Gosporto kelią, kuris vedė į Čotono dvarą ir Naitų valdas, jis pamatė iš tos pusės beateinantį kitą mokyklos tarybos narį. Jiedu pasisveikino priliesdami savo skrybėles, ir sutiktas vyras nedelsdamas tarė:

– Kaip gerai, kad jus sutikau, Bendžaminai. Mokykloje ir vėl bėdos.

Daktaras Grėjus atsiduso:

– Ir vėl nauja mokytoja?

Vyriškis linktelėjo.

– Nagi, taip, jaunoji panelė Liuis. Baigia tuos berniukus numarinti – vien moterys rašytojos nuo pat aštuoniolikto amžiaus. Man niekaip nesiseka atvesti jos į protą. – Jis stabtelėjo. – Pamaniau, gal jums pavyktų?

– Ir kodėl būtent man?

– Na... viena vertus, jūs artimiausias amžiumi.

– Kad nelabai...

– O be to, atrodo, jums kažkaip pavyksta ją perprasti... Tiksliau – jos mokymo metodus.

Daktaro akys vos prisimerkė.

– Gydau šiuos žmones jau daugelį metų ir norėčiau manyti, kad visus čia neblogai suprantu, bet tai nereiškia, kad galiu padaryti jiems kokią nors įtaką.

– Prašau, mielas daktare, bent pabandykite.

Daktaras Grėjus tikrai nemanė galintis kaip nors įtikinti Adelainę Liuis. Jis puikiai žinojo, kad visi mokyklos tarybos nariai – vieni vyrai, ir visi vyresni nei keturiasdešimties – šiek tiek prisibijo jaunosios moters, kuri tik neseniai pradėjo mokytojauti. Ji su dideliu pasitikėjimu kūrė pamokų planus ir kategoriškai nesileido niekieno vadovaujama. O ir ūgiu ji vyrams nenusileido, ir nekeista, nes tik daktaras Grėjus beveik siekė šešias pėdas. Tačiau galbūt užvis labiausiai juos glumino tai, kad Adelainė Liuis buvo patraukli ir netikėtai sutrikę jie pamiršdavo, ko atėję. Bet kuriam tarybos nariui ji žvelgdavo tiesiai į akis, pasiruošusi išsakyti savo nuomonę ir, jei reikia,

dėl tos nuomonės pakovoti, todėl nė vienas prieš ją neatsilai-
kydavo. Kaskart pradėdant mėnesinį tarybos susitikimą dar
viena kapituliacijos istorija, daktaras Grėjus nepritariamai lin-
guodavo galvą.

– Ką gi, – neryžtingai prabilo jis, dairydamasis, ar kartais
gatvėje neguli koks sužeistas žmogus, kuriam skubiai būtų
reikalinga gydytojo pagalba, – kaip tik dabar esu laisvas.

– Jūs – išsigelbėjimas, – nusišypsojo sutiktasis. – Ar tikrai
nesusitrukdysite?

Daktaras papurtė galvą.

– Kaip tik išėjau galvos pravėdinti.

Vyriškis darsyk prilietė skrybėlę ir patraukė savo keliu,
linksmi sušukdamas:

– Vargu ar ši misija jums padės.

Daktaras Grėjus dar kiek palūkuriavo, žvilgsniu nulydė-
damas kolegą, ir pasisukęs nužingsniavo link senos Viktorijos
laikų mokyklos, kuri stovėjo kitoje gatvės pusėje nei kriketo
aikštelė. Jo manymu, kaip tik šiuo laiku, pusę keturių, turėjo
baigtis pamoka. Įžengęs į ištuštėjusią vyresniųjų klasę, rado
Adelainę Liuis stovinčią prie lentos su kreida rankoje ir tai ra-
šančią, tai mostais kažką aiškinančią prie mokytojos stalo lyg
niekur nieko sėdinčiai merginai. Mokinės rankose daktaras
pastebėjo Virdžinijos Vulf knygą.

Per abi lentos puses ryškiomis baltomis raidėmis švietė už-
rašas: „Santuoka yra socialinė sutartis, gelbstinti nuo skurdo.“

Daktaras sunkiai atsiduso ir, turbūt tai nugirdusi, Adelainė
žvitriai atsisuko.

– Jus atsiuntė iškaršti man kailio, – prabilo ji šypsodama,
tačiau tai buvo žinančiojo, o ne pralaimėjusiojo šypsena, ir jis
iškart įsitempė.

– Ne kailio iškaršti, bet suprasti. Vien moterų rašytojų knygas aptarinėjate, nors klasėje beveik vien berniukai paaugliai. Kodėl, Adelaine?

Mokytoja pažvelgė į prie stalo sėdinčią merginą, kuri, užvertusi Virdžinijos Vulf knygą, dabar išsižiojusi stebėjo dviejų suaugusiųjų priešpriešą.

– Ne tik berniukai. Puikiai pažįstate ir panelę Stoun.

Jis linktelėjo.

– Sveika, Yve. Kaip tėvas laikosi?

Yvės tėvas buvo tas žmogus, kurio rentgeno nuotrauka ką tik kėlė daktarui nemenką susirūpinimą. Čarlis Stounas prieš keletą mėnesių buvo stipriai sužalotas traktoriaus avarijoje ir daktaras Grėjus žinojo, kad jo šeimai tai buvo finansinė ir emocinė katastrofa. Jis taip pat žinojo, kad jos tėvas niekada nebegriš prie fizinio darbo, nors to savo pacientui pasakyti dar nesiryžo. Labiausiai baiminosi dėl to, kaip didelė šeima su penketu vaikų, kurių vyriausiai tik penkiolika, išgyvens be vienintelio maitintojo pajamų. Teko girdėti fermoje kalbant, kad vyriausiajai dukrai, Yvei, gali tekti palikti mokyklą ir įsidarbinti tarnaitė, ir tai buvo dar viena paslaptis, kurią jis turėjo saugoti.

Sudomino? Pirkite knygą
DŽEINĖS OSTEN DRAUGIJA
ir pasimėgaukite šia istorija iki pabaigos.

Ši knyga yra patekusi į 2020 metų „Goodreads Choice“ apdovanojimų atrankos finalą debiutinio romano kategorijoje.

Mažame Anglijos kaimelyje Čotone iškart po Antrojo pasaulinio karo susiburia neįprasta vienminčių grupelė, turinti tikslą nuveikti kai ką nepaprasta. Prieš pusantro šimto metų Čotone gyveno viena garsiausių Anglijos rašytojų Džeinė Osten. Dabar nykstančiame dvare likę tik keletas tolimų jos giminaičių. Iškilus grėsmei netekti paskutinių Džeinės Osten paveldo likučių, ima burtis labai skirtingi žmonės, siekiantys išsaugoti jos namus ir paveldą. Tarp jų žemdirbys, jauna našlė, kaimo gydytojas, kino žvaigždė – nerasi skirtingesnių. Vis dėlto juos sieja kai kas bendra – meilė Džeinei Osten ir jos kūrybai. Kamuojami slogių išgyvenimų, kas dėl praūžusio karo, kas dėl senesnių tragedijų, jie susiburia ir įkuria Džeinės Osten draugiją.

„ROMANAS APIE LITERATŪROS, O YPAČ JANE AUSTEN KŪRINIŲ GALIĄ GYDYTI IR PRIKELTI ŽMOGAUS DVASIAĮ POKARIO LAIKOTARPIU.“

MARIE BENEDICT, BESTSELERIŲ AUTORĖ

„KAIP IR PAČIOS JANE AUSTEN ISTORIJOS, ŠIS ROMANAS KUPINAS ŽAVIŲ AKIMIRKŲ, MIELŲ VEIKĖJŲ IR SUBTILIŲ SANTYKIŲ.“

„BOOKLIST“

„ŽAVINGAS KŪRINYS... N. JENNER MOKA ĮTRAUKTI SKAITYTOJĄ Į VEIKĖJŲ IŠGYVENIMUS, Į KURIUOS ĮPINA IR JANE AUSTEN PERSONAŽŲ PAVEIKSLUS, ATSKLEISDAMA, KĄ GARSIOSIOS RAŠYTOJOS KNYGOS BYLOJA APIE JOS PAČIOS GYVENIMO IŠBANDYMUS.“

„PUBLISHERS WEEKLY“

„DŽEINĖS OSTEN DRAUGIJA“ - NEPAPRASTAI ĮSPŪDINGAS N. JENNER DEBIUTINIS ROMANAS SU BRANDŽIAIS, SUBTILIAI ATSKLEISTAIS PERSONAŽAIS, KUPINAIŠ ŽMOGIŠKUMO, KURIO SKLIDINOS IR NEMIRTINGOS, NEPRARANDANČIOS AKTUALUMO PANELĖS AUSTEN ISTORIJOS.“

MARKAS T. SULLIVAINAS, BESTSELERIŲ AUTORIUŠ

